

Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol yn GIG Cymru

Gwybodaeth ac arweiniad ar rôl, recriwtio, hyfforddi a
datblygu Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol yng Nghymru

Drafft, ar gyfer ymgynghoriad yn unig

Hydref 2021

Crynodeb Gweithredol

Cynhyrchwyd y papur hwn gan y Rhwydwaith Gwyddorau Gofal Iechyd Cenedlaethol fel gweithgaredd a nodwyd yn y [Fframwaith Gwyddoniaeth Gofal Iechyd – Edrych Ymlaen](#)¹. Mae'r papur ar gyfer y rhai sy'n gyfrifol am ddatblygu a phenodi i swyddi arwain mewn disgyblaethau gwyddor gofal iechyd, cynllunwyr gwasanaethau, a chydweithwyr datblygu'r gweithlu a sefydliadol ym Mwrdd Iechyd ac Ymddiriedolaethau GIG Cymru. Mae'n disgrifio'r gofynion rôl, recriwtio ac addysg, hyfforddiant a chyrhaeddiad ar gyfer rôl Gwyddonydd Clinigol Ymgynghorol yn GIG Cymru. Bwriad y papur yw cefnogi datblygiad gwasanaethau gwyddor iechyd lle gall Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol chwarae rhan arweiniol allweddol mewn darparu a thrawsnewid gwasanaethau amlbroffesiynol. Mae [Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(2015\)](#)² yn fframwaith statudol sy'n arwain y byd a gynlluniwyd i wella lles pobl sy'n byw yng Nghymru. Bydd y papur hwn hefyd yn cefnogi gweithredu'r Ddeddf a chyflawni'r nodau llesiant fel bod newid cadarnhaol, hirdymor i genedlaethau'r presennol a chenedlaethau'r dyfodol yn cael ei wireddu ar gyfer gwyddor gofal iechyd a GIG Cymru³. Yn ogystal, bydd hyn hefyd yn cyfrannu at [Cymru Iachach: Ein Strategaeth Gweithlu ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol](#)⁴.

Crynodeb o'r Argymhellion ar gyfer Gweithredu gan Sefydliadau sy'n Cyflogi:

- Dilyn cyngor gan Gyflogwyr y GIG ar benodi Gwyddonydd Clinigol Ymgynghorol
- Erbyn 31.12.2022, dylai fod yn ofynnol i unigolion sy'n ceisio apwyntiad cyntaf i Wyddonydd Clinigol Ymgynghorol yng Nghymru fod ar y Gofrestr Wyddonol Arbenigol Uwch (HSSR)
- Cynllunio olyniaeth ar gyfer gwasanaethau gwyddoniaeth gofal iechyd, gan hyrwyddo'r llwybrau i'r Gofrestr Wyddonol Arbenigol Uwch (HSSR); Cyfwerth gwyddonol Arbenigol Uwch (HSSE) a Hyfforddiant Gwyddonol Arbenigol Uwch (HSST). Dylid cefnogi unigolion a nodwyd yn eu datblygiad proffesiynol
- Wrth ddatblygu swyddi arwain uwch gwyddor gofal iechyd ar lefel pennaeth gwasanaeth, penodi Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol fel mater o drefn
- Ystyried rolau clinigol newydd i'r Gwyddonydd Clinigol Ymgynghorol yng nghynlluniau'r dyfodol ac ail-ddylunio gweithlu clinigol y GIG
- Mynychu datblygiad Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol penodedig i ymgymryd â chyfrifoldebau pellach i symud ymlaen i rolau ar lefel weithredol.

¹ <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2019-03/healthcare-science-in-nhs-wales.pdf>

² <https://gov.wales/well-being-future-generations-wales-act-2015-guidance>

³ <https://gov.wales/sites/default/files/publications/2019-10/a-healthier-wales-action-plan.pdf>

⁴ <https://heiw.nhs.wales/files/health-and-social-care-workforce-strategy/workforce-strategy-for-health-and-social-care/>

1. Cyflwyniad

Mae Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol wedi cael eu cyflogi yn y GIG ers dros 40 mlynedd i ddarparu cyngor a gofal clinigol gwyddonol gwerthfawr ochr yn ochr ag ymgynghorwyr meddygol a gweithwyr gofal iechyd proffesiynol eraill o bob rhan o'r system gofal iechyd. Mae statws Gwyddonydd Clinigol Ymgynghorol yn cadarnhau'r un lefel o gymhwysedd proffesiynol â'r hyn a gyflawnwyd gan staff meddygol.

O fewn eu harbenigedd, mae Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol yn gyfrifol am onestrwydd y sylfaen wybodaeth wyddonol a thechnegol glinigol yn eu gwasanaeth; maent yn ymgymryd â rolau manwl, cymhleth iawn, sy'n gofyn am farn glinigol lefel uchel, arbenigedd gwyddonol uwch, arweinyddiaeth strategol, ac maent yn delio ag ansicrwydd o ran gofal uniongyrchol i gleifion⁵. Mae Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol yn cyflawni rôl rheolaethol glinigol ac arweinyddiaeth strategol allweddol yn amgylchedd gweithlu amlbroffe proffesiynol modern y GIG. Nododd adolygiad diweddar o benodiadau'r GIG Gwyddonydd Clinigol Ymgynghorol yng Nghymru a Lloegr fwy na 600 yn y rôl ar draws llawer o arbenigeddau clinigol⁶.

Diben y ddogfen ganllaw hon yw rhoi eglurder a chyfeiriad ar rôl, hyfforddiant, datblygiad a recriwtio Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol o fewn GIG Cymru.

O fewn gweithlu gwyddor gofal iechyd GIG Cymru, mae gwahanol fathau o gofrestrriad proffesiynol; drwy'r Cyngor Proffesiynau Iechyd a Gofal (HCPC), Academi Gwyddor Gofal Iechyd (AHCS) ac eraill e.e. y Cyngor Cofrestru ar gyfer Ffisiolegwyr Clinigol (RCCP). Fodd bynnag, ar gyfer unigolion sydd wedi'u cofrestru gyda'r HCPC fel Gwyddonwyr Clinigol, ceir sicrwydd a ddarperir gan hyfforddiant a datblygiad a gydnabyddir yn genedlaethol hyd at lefel ymgynghorydd. Y pwynt allweddol i gyflogwyr yw bod cymhwysedd ar radd ymgynghorydd ar gyfer Gwyddonwyr Clinigol yn cael ei sicrhau drwy eu cofrestru ar Gofrestr Wyddonol Arbenigol Uwch genedlaethol (HSSR).

Argymhelliad y papur hwn yw y dylai penodiad i bob swydd gwyddor gofal iechyd sy'n cynnwys cyfrifoldeb am ddarparu arweinyddiaeth broffesiynol annibynnol o wasanaeth gwyddor gofal iechyd fod i Wyddonydd Clinigol Ymgynghorol. At hynny, mae ehangder y cyfrifoldebau clinigol a rheolaethol sy'n gysylltiedig â'r rôl hon a'r sgiliau yn dangos y bydd y penodiadau hyn o leiaf ar Agenda ar gyfer Newid Band 8C, sy'n gymesur â phroffiliau swyddi generig Cyflogwyr y GIG ar gyfer gwyddonwyr gofal iechyd⁷. Sylwer, gall penodiad Gwyddonydd Clinigol Ymgynghorol gael ei nodi gan amrywiaeth o ffactorau ar wahân i rolau arwain clinigol a phroffesiynol.

⁵<https://www.nhsemployers.org/-/media/Employers/Publications/Healthcare-Science-CCS/CCS-OCT/Illustrative-examples.pdf> – Ar gael ar hyn o bryd, anfonwch e-bost at [AaGIC. HCS@wales.nhs.uk](mailto:HCS@wales.nhs.uk) am fanylion

⁶<https://nshcs.hee.nhs.uk/wp-content/uploads/2019/08/Scaling-the-Heights-final.pdf>

⁷<https://www.nhsemployers.org/sites/default/files/2021-06/healthcare-science-profiles.pdf>

Mae llwybrau bellach yn bodoli ar gyfer unigolion ar gofrestrau ar wahân i gofrestr y Cyngor Proffesiynau Iechyd a Gofal i gofrestru fel Gwyddonwyr Clinigol drwy gyfatebiaeth, gan ddarparu llwybr datblygu ar gyfer y gweithlu gwyddor gofal iechyd ehangach hyd at yr HSSR.

2. Rôl Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol

Ar hyn o bryd mae Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol yn cyfrannu at weithlu'r GIG a darparu gwasanaethau clinigol gan:

- Darparu arbenigedd gwyddonol clinigol uwch a dehongli data clinigol i weithwyr proffesiynol eraill y GIG, ac yn uniongyrchol i gleifion. Mae Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol yn gweithio fel aelod annatod o'r tîm clinigol, gan gyfrannu'n uniongyrchol at ddatblygu a darparu llwybrau rheoli cleifion
- Cymryd cyfrifoldebau gwyddonol clinigol ar lefel o atebolrwydd sy'n cyfateb i gyfrifoldebau staff meddygol ymgynghorol; darparu gwasanaethau gwyddonol clinigol gwerth uchel sy'n gofyn am wybodaeth ac arbenigedd clinigol, technegol a gwyddonol sylweddol ac eang
- Bod yn atebol am gyngor gwyddonol clinigol ac mewn rhai achosion, darparu triniaeth yn uniongyrchol i gleifion er mwyn gwella rheolaeth a chanlyniadau cleifion
- Darparu arweinyddiaeth strategol leol, ranbarthol a chenedlaethol o wasanaethau gwyddonol clinigol, e.e. genomeg, ac arweinyddiaeth yn fwy eang ar draws ardaloedd/arbenigeddau gwyddonol, diagnostig a chlinigol⁸
- Cyfrifoldeb am ofal cleifion unigol, gan gynnwys yr hyn a ddarperir gan eraill o fewn y tîm y maent yn ei arwain
- Darparu cyngor clinigol lefel uchel a gofal arbenigol wrth reoli achosion clinigol cymhleth
- Rhoi cyngor i sefydliadau i sicrhau bod technolegau iechyd yn cael eu defnyddio'n ddiogel ac yn effeithiol, gan gynnwys cydymffurfio â rhwymedigaethau statudol
- Hyrwyddo a darparu arferion sy'n seiliedig ar dystiolaeth drwy werthuso gwybodaeth sy'n bodoli eisoes ond, lle nad oes digon o dystiolaeth yn bodoli, deall arwyddocâd hyn wrth benderfynu ar y rheolaeth orau ar glaf unigol
- Gweithredu fel eiriolwr cleifion dylanwadol
- Arwain y gwaith o gyfieithu ymchwil ac addysg wyddonol arloesol, gan ddod â chyfeiriad strategol ac arloesedd i ymarfer clinigol
- Addysgu, hyfforddi ac arweinyddiaeth broffesiynol ar lefel leol/ranbarthol/genedlaethol/rhyngwladol o fewn y GIG ac mewn partneriaeth â'r byd academiaidd, e.e. drwy swyddi academiaidd anrhydeddus
- Cefnogi moderneiddio'r gweithlu drwy ddatblygu gwaith aml-broffesiynol cytbwys ar gyfer datblygu gwasanaethau gwyddonol clinigol
- Cyfrannu at ailgynllunio gwasanaethau strategol, gan arwain y gwaith o gyflwyno technolegau newydd, diagnosteg ac arloesi (naill ai'n dechnolegol neu'n an-technolegol) mewn modd diogel a mesuredig drwy ymchwil, arloesi a gwella gwasanaethau o ansawdd
- Hyrwyddo ac arwain ar lywodraethu clinigol, ansawdd a diogelwch, eirioli a gweithredu achrediad a rheoleiddio proffesiynol

⁸<https://www.rcpath.org/discover-pathology/careers-in-pathology/become-a-consultant-clinical-scientist.html>

- Darparu cysylltiadau hanfodol rhwng y GIG, y byd academiaidd a diwydiant, gan hwyluso ac arwain ar gyfleoedd i drawsnewid gwasanaethau'r GIG.

O ganlyniad i ail-ddylunio'r gweithlu, mae'r cyfleoedd a'r angen am Wyddonwyr Clinigol Ymgynghorol yn cynyddu. Er enghraifft, helpu i fynd i'r afael â phwysau'r gweithlu mewn diagnosteg Patholeg Cellwg, a thrwy gynnal clinigau metabolig e.e. lipid, a darparu ar gyfer modelau darparu gwasanaethau newydd ar gyfer clefydau heintus. Felly, mae cyflogwyr y GIG yn cael cyfle i benodi Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol arbenigol i weithio ochr yn ochr â meddygon meddygol ac o fewn timau clinigol, gan alluogi'r datblygiad a'r defnydd gorau posibl o ddatblygiadau a thechnoleg wyddonol er budd gofal a gwasanaethau cleifion ymhellach⁹. Cytunir ar deitlau meddygon ymgynghorol ar gyfer Gwyddonwyr Clinigol ar y cyd â chyrff proffesiynol gwyddonol a Cholegau Brenhinol Meddygol, yng nghyd-destun y Fframwaith Gyrfa ar gyfer gwyddor gofal iechyd. Mae canllawiau pellach ar gael i gefnogi cyflogwyr i ddatblygu proses benodi sicr o ansawdd ar gyfer y rhai sy'n gymwys i wneud cais am swyddi Gwyddonydd Clinigol Ymgynghorol.

3. Y Llwybr at Gofrestru Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol

Gall Gwyddonwyr Clinigol cofrestredig HCPC sy'n cwblhau'r rhaglen HSST yn llwyddiannus neu'n dangos cyrhaeddiad y safonau a'r galluedd proffesiynol perthnasol drwy'r broses HSSE (cyfwerth), ymuno â Chofrestr Gwyddonydd Arbenigol Uwch yr Academi Gwyddor Gofal Iechyd (AHCS) ac fe'u hystyrir yn addas i wneud cais am swyddi Gwyddonydd Clinigol Ymgynghorol yng Nghymru (HSSR)¹⁰.

Yn amlwg, mae'n bwysig bod cronfa ddigonol o ymgeiswyr addas i wneud cais am swyddi newydd a swyddi gwag wrth iddynt godi ledled Cymru. Felly, mae'n hanfodol, drwy gynllunio olyniaeth, fod unigolion yn cael eu hannog i ddatblygu a sicrhau cofrestriad ar yr HSSR drwy'r ddau lwybr i gyflawni hyn. Dylai unigolion cyfrifol ar lefel sefydliadol sicrhau a hyrwyddo mynediad at gyllid cenedlaethol i gefnogi'r ddau lwybr.

3.1 Cynllun Hyfforddiant Gwyddonol Arbenigol Uwch (HSST)

Mae HSST yn rhaglen hyfforddi pum mlynedd wedi'i hariannu'n llawn sydd wedi'i datblygu fel llwybr ffurfiol i addysgu a hyfforddi Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol. Dylai Ymddiriedolaethau'r GIG a Byrddau Iechyd sy'n dymuno gwneud cais i ofyn am y swyddi hyfforddi hyn wneud hynny drwy'r broses Cynllunio Tymor Canolig Integredig (IMTP). Mae AaGIC yn darparu grantiau hyfforddi ar gyfer pob swydd hyfforddi hyd at werth o £13,000 y flwyddyn ac yn darparu cyllid ar gyfer ffioedd prifysgol i gefnogi'r rhaglen.

Mae'r rhaglen yn cynnwys hyfforddiant yn y gwaith, gyda doethuriaeth broffesiynol integredig (DClinSci). Ar gyfer rhai arbenigeddau, mae cwblhau Cymrodoriaeth yr arholiad Coleg Patholegydd

⁹<https://www.rcpath.org/discover-pathology/careers-in-pathology/become-a-consultant-clinical-scientist.html>

¹⁰<https://www.nhsemployers.org/your-workforce/recruit/employer-led-recruitment/consultant-clinical-scientist-guidance-project#5> – Ar gael ar hyn o bryd, anfonwch e-bost at AaGIC. HCS@wales.nhs.uk am fanylion

Brenhinol (FRCPath) yn llwyddiannus yn ofyniad rhaglen sy'n rhoi cymhwysedd i wneud cais am yr HSSR. Mae'r cymhwyseddau seiliedig ar waith yn cyd-fynd â Safonau Hyfedredd HSS AHCS¹¹, gyda'r ddoethuriaeth broffesiynol hefyd yn cwmparu tri maes craidd: arweinyddiaeth a rheolaeth; gwybodaeth wyddonol arbenigol; ac ymchwil, datblygu ac arloesi.

Dyrennir 0.2 CALI o amser gwarchodedig i unigolion sy'n cymryd rhan yn HSST dros y pum mlynedd, gyda chyllid ar gyfer ôl-osod yn cael ei ddarparu i gyflogwr yr hyfforddai drwy'r grant hyfforddi o £13,000. Gall y rhai sydd eisoes â PhDs perthnasol a ddyfarnwyd yn ystod y deng mlynedd diwethaf gyflawni HSST o fewn tair blynedd drwy lwybr carlam. Mae nifer o swyddi HSST ar draws pob arbenigedd yng Nghymru.

Mae HSST yn gynllun uchelgeisiol a gwerth chweil, gydag ystod eang o fanteision. Mae'r hyfforddiant arwain a rheoli yn gynhwysfawr ac mae'n rhoi sylfaen gadarn i unigolion arwain gwasanaethau'n effeithiol a sicrhau newid. Mae ffocws cryf ar wella ansawdd parhaus, economeg iechyd a chymhwyso arloesedd sy'n allweddol wrth ddarparu gofal iechyd o'r radd flaenaf sy'n seiliedig ar werth. Yn gyffredinol, mae prosiectau ymchwil doethurol yn canolbwyntio ar gyfieithu, a rhagwelir y bydd canlyniadau'r rhain yn effeithio'n uniongyrchol ar ymarfer clinigol lleol a gofal cleifion. Yn ogystal, mae hyfforddeion yn ffurfio perthynas a rhwydweithiau cryf gyda chydweithwyr HSST ledled y DU, o fewn eu harbenigedd eu hunain ac ar draws ehangder y gwyddorau gofal iechyd. Rhennir arfer da, trafodir heriau, a ffurfir partneriaethau cydweithredol.

Mae HSST yn gynllun cynhwysfawr sy'n gofyn am ymrwymiad sylweddol gan y cyfranogwr a'r sefydliad ategol. Er mwyn cwblhau'r rhaglen hyfforddi'n llwyddiannus, mae disgwyliad/gofyniad i unigolion weithio'n ychwanegol at y dyraniad CALI 0.2. O ran y sefydliad, mae cael ôl-osod addas ar gyfer y diwrnod gwarchodedig yn her allweddol ac yn ogystal, ar gyfer rhai disgyblaethau naill ai nid oes cwricwlaid HSST yn bodoli, neu efallai y bydd adrannau lleol yn teimlo na allant fodloni'r gofynion hyfforddi.

3.2 Cynllun Cyfatebiaeth Gwyddonydd Arbenigol Uwch (HSSE)

Bydd y cynllun HSST strwythuredig yn cynhyrchu olynwyr addas, ond mae grŵp eang o wyddonwyr talentog a fyddai'n gwneud arweinwyr rhagorol yn y dyfodol, ond nad yw'r rhaglen HSST ar gael ymhob sefyllfa. Mae HSSE yn galluogi gwyddonwyr gofal iechyd profiadol i ddangos cydraddoldeb rhwng eu gwybodaeth, eu sgiliau a'u profiad sy'n bodoli eisoes, a chanlyniadau'r rhaglen HSST fel eu bod yn gymwys i gael eu cofrestru gan HSS. Mae'r broses o gyfatebiaeth ar gael ym mhob cam gyrfa o'r Fframwaith Moderneiddio Gyrfaedd Gwyddonol ac mae'n cael ei llywodraethu gan yr AHCS¹².

Fel gyda HSST, asesir ymgeiswyr ar gyfer HSSE yn erbyn Safonau Hyfedredd AHCS HSS a chanlyniadau'r cwricwlwm HSST. I fod yn gymwys, rhaid i ymgeiswyr HSSE fod yn Wyddonydd Clinigol cofrestredig HCPC a dangos cyfoeth o brofiad proffesiynol, a arferir ar lefel briodol mewn gofal iechyd a/neu leoliad gwyddonol perthnasol arall, fel arfer am o leiaf bum mlynedd. Byddai enghreifftiau o lefelau o'r fath

¹¹<https://www.ahcs.ac.uk/download/268/guidance-equivalence/5265/ahcs-hss-standards-of-proficiency-2.pdf>

¹²<https://www.ahcs.ac.uk/download/268/guidance-equivalence/5217/ahcs-hssr-coequivalence-programme-handbook.pdf>

yn cynnwys gweithio ar lefel cyfarwyddwr, arwain mewn addysg, cyflawniad mewn ymchwil a datblygu, gweithredu fel pennaeth adran neu mewn rôl gwyddonydd arweiniol. Er mwyn dangos aliniad â chanlyniadau'r rhaglen HSST, mae'n ofynnol i ymgeiswyr gyflwyno ystod o dystiolaeth ategol i'w hasesu. Mae rhagor o fanylion ar gael yn y 'Canllaw i Ymgeiswyr HSSE'¹³.

Diben HSSE nid yn unig yw galluogi HSS i gofrestru Gwyddonwyr Clinigol profiadol, ond hefyd i ddarparu llwybr amgen i gofrestru ar gyfer staff talentog lle nad yw HSST ar gael neu'n opsiwn addas. Drwy gynnal dadansoddiad bwch o wybodaeth, sgiliau a phrofiad y darpar gofrestrydd yn erbyn gofynion HSSE, gellir datblygu cynlluniau hyfforddi strategol i gefnogi unigolion o safon uchel tuag at gofrestru meddygon ymgynghorol. Felly, mae HSSE yn arf pwysig yn strategaeth datblygu'r gweithlu gwyddoniaeth gofal iechyd ac ar gyfer 2020-21, mae cyllideb sy'n ariannu cyfatebiaeth ar gyfer pob lefel o'r gweithlu gwyddorau gofal iechyd.

Nodir bod rolau gwyddonydd gofal iechyd eraill, megis y Gwyddonydd Biofeddygol Ymgynghorol arfaethedig o fewn rhai disgyblaethau gwyddor bywyd, yn cael eu hadolygu ar hyn o bryd gan gyrff proffesiynol a'r Ysgol Genedlaethol Gwyddor Gofal Iechyd ar y cyd â'r gofynion o'r rhaglen genedlaethol Moderneiddio Gyrfaedd Gwyddonol. Mae hyn gyda golwg ar geisio dull a gofynion cyson o fewn y gweithlu gofal iechyd gwyddor bywyd, er mwyn sicrhau swyddi ar lefel meddygon ymgynghorol. Datblygwyd llwybrau hyblyg (e.e. cyfatebiaeth, mynediad HSST) i alluogi gwyddonwyr gofal iechyd i ddangos y meini prawf Moderneiddio Gyrfaedd Gwyddonol angenrheidiol a chael mynediad i ehangder a lefel yr addysg a'r hyfforddiant sydd eu hangen i gofrestru ar yr HSSR a chyflawni rôl gwyddonydd gofal iechyd ymgynghorol. Unwaith y cytunir ar swydd genedlaethol ar gyfer y disgyblaethau gwyddor bywyd sy'n cael eu hadolygu ar hyn o bryd, bydd canllawiau pellach yn dilyn. Mae gwaith ychwanegol ar y gweill yng Nghymru i fynd i'r afael â swyddi ar lefel meddygon ymgynghorol ar gyfer proffesiynau eraill. Bydd canllawiau pellach hefyd yn dilyn y Rhaglen Hyfforddi Ymarferwyr (PTP), Rhaglen Hyfforddi Gwyddonydd (STP), Hyfforddiant Gwyddonol Arbenigol Uwch (HSST), ac addysg ar gyfer cysylltwyr gwyddor gofal iechyd (Band 2-4).

4. Proffil Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol yn GIG Cymru

O 2020-21, mae dros 30 o swyddi Gwyddonydd Clinigol Ymgynghorol yng Nghymru, pob un yn chwarae rhan allweddol yn y gwaith o drawsnewid gwasanaethau a gwella gofal i gleifion. Un her bwysig i sicrhau'r effaith fwyaf posibl a wneir gan Wyddonwyr Clinigol Ymgynghorol yw sicrhau bod swyddi meddygon ymgynghorol sylweddol ar draws y sbectrwm gwyddor gofal iechyd cyfan, a bod y rhain yn cael eu cefnogi'n llawn gan fecanweithiau hyfforddi hygyrch o fewn pob arbenigedd .

Yn y blynyddoedd i ddod, bydd angen nifer sylweddol o ymgynghorwyr newydd oherwydd creu swyddi newydd, neu oherwydd ymddeoliad staff. Bydd y cynllun HSST strwythuredig yn cynhyrchu olynwyr addas, ond mae grŵp eang o wyddonwyr talentog a fyddai'n gwneud arweinwyr rhagorol yn y dyfodol, ond nad yw'r rhaglen HSST ar gael ar eu cyfer ai peidio. Un her allweddol felly yw nodi a hyfforddi

¹³ <http://www.ahcs.ac.uk/download/268/guidance-equivalence/5220/ahcs-applicant-guide-for-hsse.pdf>

arweinwyr y dyfodol i lenwi'r bwlch hwn (gweler 5, isod) a chyflawni gweledigaeth strategol Cymru Iachach⁴ a'r Gwyddor Gofal Iechyd – Fframwaith Edrych Ymlaen¹.

Mae gan yr arbenigeddau canlynol fynediad i gyfleoedd HSST (2020)¹⁴:

Bioinformeg Glinigol

- Bioinformeg Clinigol (Genomeg)
- Bioinformeg Clinigol (Gwybodeg Iechyd)
- Bioinformeg Clinigol (Gwyddorau Ffisegol)

Gwyddorau Bywyd (bydd cwblhau'r HSST hefyd yn cynnwys Yr Arholiad Cymrodoriaeth gan Goleg Brenhinol y Patholegwyr)

- Biocemeg Glinigol
- Geneteg
- Haematoleg
- Histogydnawsedd ac Imiwnedd
- Patholeg Molecwlaid o Glefyd a Gaffaelwyd
- Patholeg Molecwlaid Heintiau
- Gwyddoniaeth Atgynhyrchiol
- Viroleg
- Tocsicoleg Dadansoddol
- Gwyddoniaeth Trallwysu Clinigol a Labordy

Gwyddorau Ffisegol

- Peirianeg Biofeddygol Glinigol
- Ffiseg Feddygol (Ffiseg Delweddu neu Ffiseg Radiotherapi)
- Gwyddoniaeth Adluniol

Gwyddorau Ffisiolegol

- Gwyddoniaeth Awdiolegol
- Gwyddoniaeth y Galon
- Ffisioleg Gastroberfeddol
- Gwyddoniaeth Niwroffisiolegol
- Gwyddoniaeth Offthalmig a Gweledigaeth
- Gwyddorau Anadlol a Chysgu

Mae gwaith yn cael ei wneud ar hyn o bryd gan Rwydwaith Gwyddoniaeth Gofal Iechyd a Gwellu Addysg Iechyd Cymru (AaGIC) i adeiladu ar y Rhaglen Hyfforddiant Gwyddonol (STP) bresennol a sefydlu cyfleoedd HSST mewn arbenigeddau gwyddonol clinigol nad oes ganddynt lwybrau dilyniant HSST ar hyn o bryd. Mae enghreifftiau o'r arbenigeddau hyn yn cynnwys histopatholeg ac epidemioleg.

¹⁴<https://nshcs.hee.nhs.uk/programmes/hsst/>

5. Datblygu a Chyfraniad Sefydliadol Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol

Er y bydd mynediad i'r radd Gwyddonydd Clinigol Ymgynghorol fel arfer ym Mand 8C, bydd gan fwy o uwch Wyddonwyr Clinigol Ymgynghorol gyfrifoldebau ychwanegol gyda swyddi wedi'u bandio ar 8D neu 9, a allai olygu cyflawni arweinyddiaeth glinigol lefel uwch (ar gyfer staff gwyddonol a meddygol), a chyfrannu y tu hwnt i'w gwasanaeth eu hunain tuag at yr agenda glinigol a strategol gorfforaethol ac ehangach o fewn sefydliadau. Yn ogystal â mwy o gyfrifoldebau rheoli, gall unigolion wneud cyfraniad arweiniol a strategol y tu hwnt i'w gwasanaeth clinigol eu hunain tuag at effeithiolrwydd clinigol, gwasanaethau sy'n seiliedig ar werth, ymchwil a datblygu, diogelwch systemau/offer, rhwydweithiau clinigol rhanbarthol a chenedlaethol. Gall Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol hefyd roi cyngor arbenigol i Lywodraeth Cymru ar faterion clinigol, proffesiynol, strategol a pholisi i gefnogi'r agenda genedlaethol. Gall byrddau iechyd elwa drwy fanteisio ar a datblygu Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol hyd at swyddi uwch, gan gynnwys Cyfarwyddwr Clinigol a Chyfarwyddwr Cynorthwyol Therapiau a Gwyddor Iechyd (ADoTH), i lefel weithredol fel Cyfarwyddwr Therapiau a Gwyddor Iechyd – gweler Atodiad 1. Dylid adolygu anghenion datblygu penodol Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol yn flynyddol a'u cefnogi yn dilyn eu penodiad, yn seiliedig ar gynlluniau swyddi y cytunwyd arnynt.

6. Recriwtio Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol

Mae'n bwysig bod cysondeb o ran dealltwriaeth o rôl a gallu Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol, yn ogystal â rhoi sicrwydd i gyflogwyr eu bod yn recriwtio ac yn datblygu arbenigedd mewn ffordd sy'n adlewyrchu'r weledigaeth ar gyfer y system gofal iechyd yn y dyfodol. Mae Cyflogwyr y GIG wedi darparu canllawiau manwl ar y broses benodi ar gyfer Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol¹⁵. Dylai'r canllawiau hyn gael eu dilyn gan sefydliadau GIG Cymru wrth recriwtio i'r swyddi hyn. Mae'r canllawiau'n disgrifio'r gwaith angenrheidiol o gynllunio a pharatoi disgrifiadau a chynlluniau swyddi, hysbysebu, dewis ymgeiswyr, prosesau asesu a chyfweld. Yn ogystal, ceir argymhellion a chanllawiau penodol a ddarperir gan gyrff proffesiynol fel Coleg Brenhinol y Patholegwyr ar benodi Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol¹⁶. Yn benodol, tynnir sylw at y cyngor ar fandio swyddi Gwyddonydd Clinigol Ymgynghorol a defnydd rheolaidd o broffiliau generig gwyddor gofal iechyd (gweler y cyflwyniad).

7. Casgliadau

Bydd y weledigaeth strategol ar gyfer gwyddor gofal iechyd yn galw am weithlu amlbwrpas a grymus sy'n gallu arwain newid a gweithio mewn ffyrdd newydd ac arloesol. Fel arbenigwyr ym maes meddwl systemau ac arloeswyr naturiol, mae gan Wyddonwyr Clinigol Ymgynghorol rôl bwysig i'w chwarae wrth gyflwyno modelau newydd beiddgar o ofal di-dor, gan harneisio arloesedd gan ddefnyddio tystiolaeth i sbarduno ailgynllunio a chynyddu gwerth i gleifion a'r system ehangach. Maent yn chwarae rhan strategol bwysig wrth reoli achosion clinigol cymhleth iawn, a gwasanaethau gwyddonol a chlinigol allweddol o fewn GIG Cymru.

¹⁵ <https://www.nhsemployers.org/-/media/Employers/Publications/Healthcare-Science-CCS/CCS-OCT/Appointment-Process.pdf> – Ar gael ar hyn o bryd, anfonwch e-bost at AaGIC. HCS@wales.nhs.uk am fanylion

¹⁶ <https://www.rcpath.org/profession/employing-pathologists/employing-consultant-clinical-scientists.html>

Mae datblygu gallu a chapasiti arweinyddiaeth ein gweithlu clinigol ymgynghorol yn allweddol i alluogi trawsnewid gwasanaethau gwyddonol a diagnostig. Mae Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol yn hanfodol i helpu i ddatblygu llwybrau gofal cleifion mwy darbodus, clinigol effeithiol a modelau gofal. Er mwyn cyflawni hyn, mae angen y meddyliau gorau a disgleiriaf ar GIG Cymru i greu'r newidiadau cam a yrrir gan wyddoniaeth yn y system sy'n hanfodol i gyflawni'r nodau strategol a nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015)⁶, ac i fynd i'r afael â'r heriau a wynebwn yn y dyfodol.

Fel ymarferwyr arbenigol, mae Gwyddonwyr Clinigol Ymgynghorol yn cyfrannu at addysg a hyfforddiant gweithwyr gofal iechyd proffesiynol eraill, gan ychwanegu at sylfaen wybodaeth a dealltwriaeth gweithlu'r GIG gan hwyluso gwell gofal a gwell canlyniadau i gleifion.

Drwy ddatblygu a chefnogi rolau Gwyddonydd Clinigol Ymgynghorol, mae cyfle cyffrous i adeiladu ar y gweithlu Gwyddonydd Clinigol presennol ac agenda ail-ddylunio gweithlu'r GIG, er mwyn manteisio i'r eithaf ar sgiliau'r gweithwyr gofal iechyd proffesiynol arbenigol hyn ar gyfer darparu gwasanaethau clinigol o ansawdd uchel sy'n canolbwyntio ar y claf. Yn ei dro, byddai hyn yn mynd i'r afael â rhai o'r pwysau gweithlu a brofir gan y GIG heddiw.

Dylid ystyried y cyfleoedd a ddarperir gan rolau Gwyddonydd Clinigol Ymgynghorol ar gamau cynharaf cynllunio gweithlu integredig, gan y gall y rhain fod yn alluogwr moderneiddio gwasanaethau allweddol mewn unrhyw raglen dylunio gweithlu datblygu sefydliadol. Ar wahân i'r argymhellion a wnaed yn y ddogfen hon, mae canllawiau ar gael i gefnogi recriwtio i'r swyddi hyn a dylai cyflogwyr GIG Cymru eu dilyn. Mae cyfleoedd hyfforddi wedi'u hariannu yn bodoli ar gyfer llawer o arbenigeddau gwyddonol ar gyfer HSST, ac mae proses gyfatebol ar gael i staff y GIG sy'n gallu dangos cymwyseddau a safonau proffesiynol i gyflawni statws ymgynghorydd.

ENGHREIFFTIAU O'R YSTOD O ROLAU CYFLOGAETH A GYFLAWNIR GAN WYDDONWYR CLINIGOL YMGYNGHOROL

